

ПРАВОТВОРЧИСТЬ І РЕАЛІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

УДК 349.6(262.5/54)

О.А. ВАЛЕВСЬКА

*Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ імені
Е.О. Дідоренка*

РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКОГО БАСЕЙНУ¹

Розглядаються міжнародні природоохоронні механізми захисту навколишнього середовища Азово-Чорноморського басейну. Аналізуються порядок реалізації Бухарестської конвенції 1992 р. й угод, прийнятих у її розвиток. Зазначено проблемні аспекти міжнародних механізмів захисту Азово-Чорноморського басейну.

Сьогодні пожвавлення економічної активності вітчизняної економіки, поширення використання транзитних властивостей Азово-Чорноморського басейну (далі – АЧБ), можливість нового геополітичного протистояння в регіоні, майже неконтрольована експлуатація морських ресурсів усіма державами басейну посилюють загрози для його довкілля, обумовлюють необхідність пошуку нових організаційних та правових заходів протидії відповідним тенденціям та вдосконалення тих, що вже існують. Такий пошук, зокрема науковий, має сприяти охороні довкілля та природних ресурсів басейну, реалізації та захисту екологічних прав людини та громадянина, законних інтересів юридичних осіб, територіальних громад, регіонів та держави.

Дотепер дослідження правових питань охорони ресурсів та довкілля АЧБ у нашій країні тривалий час залишалося неповним та децю епізодичним. Окремі аспекти відповідної є розкритими в працях вітчизняних науковців та закордонних фахівців – М.А. Баймуратова, В.І. Беляєва, О.В. Богдан, А.И. Васильєва, І.В. Вітовської, А.В. Грищенка, О.В. Гуцал, Ш. Джаошвілі, Ю.В. Канишевського, В.О. Карамушки, Н.В. Коржунової, І.М. Потапчика, О.М. Шемякіна, О.А. Щіпцова, але комплексних, монографічних праць, присвячених правовим засадам охорони ресурсів та довкілля басейну, зокрема, аналізу міжнародних природоохоронних механізмів, сьогодні немає. Таким чином, метою нашої роботи є аналіз регіональних міжнародних механізмів захисту довкілля та природних ресурсів АЧБ. Для її досягнення необхідно дослідити відповідну договірну базу, статус, мандат та структуру органів, створених відповідними угодами; вплив цих процесів на національне законодавство та на реальний стан захищеної ресурсів та довкілля АЧБ.

Наукова новизна обраної тематики полягає у відсут-

пості еколого-правового та міжнародно-правового аналізу відповідних правових джерел, невизначеності кола міжнародних суб'єктів відповідної природоохоронної діяльності, обмеженості імплементації відповідних угод у національне законодавство.

Зазначимо, що для виконання поставлених завдань необхідно прокласифікувати міжнародні угоди, ухвалені для захисту ресурсів басейну. За суб'єктами ці акти можна розділити на категорії багатосторонніх, зокрема європейських, а також ухвалених усіма чорноморськими державами (тобто Болгарією, Грузією, Російською Федерацією, Румунією, Туреччиною та Україною), або ухвалених в двосторонньому форматі (наприклад, україно-російські, україно-румунські угоди – Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією від 02.06.1997 р., Договір між Україною і Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря та Керченської протоки від 26.12.2003 р. та ін.).

В окремих випадках на охорону басейну можуть впливати угоди з нечорноморськими державами (дунайськими країнами, Молдовою та ін.). По спрямованості та належності до різних підгалузей міжнародного права ці документи слід розділити на екологічні (загальні та морські екологічні), транспортні, прикордонні, щодо використання ресурсів моря, користування протоками та ін. За ступенем обов'язковості ці документи можна розподілити на обов'язкові з установленими механізмами моніторингу та контролю, обов'язкові без таких механізмів та декларативні. Особливий статус мають міжнародні програмні документи у сфері захисту ресурсів АЧБ.

При цьому можна виділити міжнародні акти «жорсткого» (hard law) та «м'якого права» (soft law), які регламентують питання охорони природного середовища басейну, до актів soft law слід віднести саме різноманітні декларації, заяви, протоколи про наміри (наприклад, Спільну заяву Президентів України й Російської Федерації щодо Азовського моря й Керченської протоки від 24.12.2003 р.).

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Бабін Б.В. (ДЮІ ЛДУВС).

Крім того, питання захисту природного середовища басейну підіймаються в односторонніх міжнародних актах (нотах, офіційних зверненнях, позовах до міжнародних судів та арбітражів). Прикладами таких актів є ноти Міністерства закордонних справ України від 16.11.1999 р. і від 17.03.2000 р. та ноти МЗС Російської Федерації від 06.12.1999 р., 28.12.1999 р. і 26.09.2001 р., позов Румунії до міжнародного суду ООН щодо будівництва Україною судноплавного каналу 2004 р. та ін.

Зауважимо, що у ст.3 Протоколу 2002 р. до Бухарестської конвенції зазначається, що до території району Чорного моря входять «води, морське дно, підгрунтя до лінії прісних вод» на північ від мисів Келагра та Дал'ян. Крім цього, відповідно до цієї норми територія району також уключає Азовське море як «частину Чорноморського басейну, що має надзвичайно важливе значення для збереження біологічного різноманіття й ландшафтів» та прибережні зони, зокрема, водно-болотні угіддя [1]. Виходячи зі змісту положень наведених актів, ми відносимо до АЧБ затоки Азовського та Чорного морів, та пов'язані з ними внутрішні води (зокрема, естуарії Дніпра та Дону, Сиваш) або ті, що сполучають згадані морські акваторії (Чорноморські та Керченський ярливи).

Серед багатосторонніх регіональних міжнародних документів, спрямованих на захист ресурсів басейну, що ратифіковані Україною, базовим актом, безумовно, є Конвенція про захист Чорного моря від забруднення (Бухарестська конвенція), яку можна віднести до базових у новітній історії держав причорноморського регіону. Положення Конвенції відповідають інтересам причорноморських держав щодо збереження, освоєння й розвитку біовиробничого потенціалу Чорного моря [2].

Ця Конвенція була підписана в Бухаресті 21.04.1992 р., представниками шести прибережних країн Чорного моря: Республіки Болгарія, Республіки Грузія, Республіки Румунія, Російської Федерації, Турецької Республіки й України, ратифікована постановою Верховної Ради України від 4.02.1994 р. № 3939-ХП [2]. Бухарестська конвенція, прийнята з метою охорони морського середовища басейну Чорного моря, стала міжнародною угодою, що стосується джерел забруднення, розташованих на суші, у морі (забруднення із судів), забруднень, викликаних похованнями, діяльністю на континентальному шельфі, забруднень небезпечними відходами при їхньому трансграничному переміщенні, а також джерел забруднення з атмосфери або через неї [3].

Норми Конвенції регламентують аспекти захисту морських живих ресурсів, науково-технічного співробітництва і моніторингу, співробітництва у боротьбі з забрудненням у надзвичайних ситуаціях, протидії забрудненню з джерел, що перебувають на суші, забрудненню з суден, забрудненню, що викликане похованнями або діяльністю на континентальному шельфі, забрудненню з атмосфери або через неї, забрудненню небезпечними відходами під час їх транскордонного переміщення. Водночас положення Бухарестської конвенції можна вважати делто загальними та іноді бланкетними, оскільки реальних механізмів охорони ресурсів басейну вони не містять. Втім, Конвенція прямо передбачає необхідність створення для Чорного моря системи моніторингу забруднення, включаючи при необхідності двосторонній або багатосторонній програми нагляду, вимірювання, оцінки та аналізу факторів небезпеки або наслідків забруднення морського середовища та необхідність призначення компетентних національних органів, відповідальних за наукову діяльність і моніторинг.

У додатках до Конвенції надається перелік речовин-забруднювачів, зокрема у Додатку I містяться речовини, які забороняється скидати в море, зокрема оловоорганічні сполуки, органігалогенні сполуки, наприклад: ДДТ, ДДУ, ДДД, ПХБ, стійкі фосфороорганічні сполуки, ртуть, кадмій та їх сполуки, стійкі речовини, які мають доказані канцерогенні, тератогенні або мутагенні властивості, відпрацьовані мастила, стійкі синтетичні матеріали, що можуть плавати, тонути або лишатися у завислому стані, радіоактивні речовини і відходи, в тому числі відпрацьоване радіоактивне паливо, свинець і сполуки свинцю.

У ст.17 Бухарестської конвенції регламентується статус Комісії по захисту морського середовища Чорного моря від забруднення (Чорноморської комісії), яка є органом, що наглядає за виконанням Конвенції. Кожна чорноморська держава представлена в Комісії одним представником, який може має заступників, радників і експертів. Головування в Комісії здійснюється представником кожної чорноморської країни по черзі в порядку алфавіту, при цьому голова Комісії виконує свої функції протягом одного року і в цей час не може діяти як представник своєї держави. Чорноморська комісія проводить засідання не рідше одного разу на рік, а на прохання будь-якої чорноморської держави голова Комісії скликає позачергове засідання. Рішення й рекомендації Комісії ухвалюються чорноморськими державами на основі принципу односторонності.

Допоміжним органом Комісії є постійно діючий Секретаріат, очолюваний директором-виконавцем, якого призначає комісія, він призначає технічний персонал, при цьому секретаріат складається із громадян усіх причорноморських держав. Штаб-квартира Комісії і Секретаріату перебуває в Стамбулі. Відповідно до положень ст.18 Бухарестської Конвенції, Чорноморська комісія:

- сприяє виконанню цього акту та інформує про свою діяльність причорноморські держави;
- ухвалює рекомендації щодо заходів, необхідних для досягнення цілей Конвенції;
- розглядає питання, пов'язані з виконанням Конвенції, та ухвалює при необхідності рекомендації про поправки;
- розробляє критерії щодо запобігання забрудненню морського середовища Чорного моря, його скорочення, збереження під контролем та ліквідації наслідків забруднення, а також рекомендації заходів у цьому напрямі;
- сприяє вжиттю додаткових заходів, необхідних для захисту морського середовища Чорного моря, і з цією метою одержує, обробляє і розповсюджує серед причорноморських держав відповідну наукову, технічну і статистичну інформацію, а також сприяє науково-технічним дослідженням;
- співробітничать з компетентними міжнародними організаціями;
- розглядає будь-які питання, поставлені причорноморськими державами та виконує інші функції [2].

Зазначимо, що правові норми Бухарестської конвенції гармонізовані з нормами інших міжнародних угод, у тому числі наведених вище: Міжнародної конвенції по запобіганню забруднення із суден 1973 р. та Міжнародної конвенції про забезпечення готовності на випадок забруднення нафтою, боротьбі з ним і співробітництву 1999 р., а також Конвенції про міжнародні правила попередження зіткнення суден у морі 1972 р., Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за збиток від забруднення нафтою, Конвенції про торговельне мореплавання 1976 р., Міжнародного посібника з безпеки для нафтових танкерів

і терміналів 1997 р., Посібника з боротьби із забрудненням нафтою 1998 р.

У квітні 1993 р. міністри охорони навколишнього природного середовища всіх шести країн Чорного моря підписали загальну Міністерську декларацію про захист Чорного моря від забруднення (Одеська декларація 1993 р.), в якій вони домовилися заохочувати розробку всеосяжних і координованих планів та упроваджувати відповідні заходи відновлення та збереження біологічного різноманіття Чорного моря в дусі Конвенції про біологічне різноманіття; створити й поліпшити природні заповідні зони в прибережній зоні кожної прибережної держави до 1996 р.

Особливе значення у системі міжнародних актів, націлених на охорону АЧБ має Протокол про збереження біорізноманіття та ландшафтів Чорного моря до Конвенції про захист Чорного моря від забруднення 2002 р. На жаль, цей акт був ратифікований Україною лише 22.02.2007 р. Законом № 685-V. Мета цього Протоколу, визначена у його ст.1, полягає у підтримці екосистеми Чорного моря в доброму екологічному стані, а його ландшафтів – у сприятливих умовах, у захисті, збереженні й сталому управлінні біологічним та ландшафтним різноманіттям Чорного моря для збагачення його біологічних ресурсів [1].

Відповідно до чч.2-5 ст.4 Протоколу протягом трьох років після набуття ним, держави басейну мають:

- здійснити визначення та інвентаризацію компонентів біологічного та ландшафтного різноманіття на території АЧБ, та визначити компоненти, важливі для їхнього збереження та сталого використання;

- ухвалити Перелік видів, важливих для Чорного моря, які можуть опинитися під загрозою, або важливих завдяки своїй ролі у функціонуванні екосистем або мають інше значення для регіону;

- ухвалити перелік ландшафтів і середовищ існування, що мають значення для Чорного моря й можуть бути зруйновані, або важливі з природного, культурного або історичного погляду, і складають природну, історичну та культурну спадщину або мають інше значення для чорноморського регіону;

- розробити і спільно погодити Стратегічний план дій до цього Протоколу, який буде переглядатися кожні п'ять років.

У додатках до Протоколу 2002 р. містяться вказівки щодо шляхів визначення територій, що охороняються (Додаток 1), форм збереження видів та управління їхніми середовищами існування (Додаток 3). В тимчасовому переліку видів, що мають важливе значення для Чорного моря (Додаток 2 до Протоколу) включено 6 видів водоростей, 4 види рослин та 116 видів тварин, які становлять біологічні ресурси АЧБ. До списку видів, використання яких підлягає регулюванню вказаним Протоколом (Додаток 4), окремо було внесено 27 із вказаних у Додатку 2 видів [1].

Розглянемо також вимоги Міжнародного меморандуму про взаєморозуміння при контролі суден державою порту в Чорноморському регіоні від 7 квітня 2000 р. Зазначимо, що вказаному меморандумі поряд з вимогами до суден, які повинні забезпечувати зменшення забруднення морського середовища, зазначені заходи, що вживаються при виявленні «невідповідностей, які явно небезпечні для безпеки, здоров'я або навколишнього середовища», а також визначені необхідні дії влади при виявленні порушень, зв'язаних зі скиданням шкідливих речовин у Чорне море [3].

Крім того, відповідно до Меморандуму від 7.04.2000 р. діє Комітет державного портового контролю, що щорічно звітує про власну діяльність. Секретаріат організації роз-

ташовується в Стамбулі, Регіональний інформаційний центр по контролю судів – у Новоросійську. Зокрема, у 2004 р. країнами Чорноморського меморандуму проведено 5643 інспекції, при цьому у 3488 інспекціях було виявлено 22991 недовік і 393 судна були затримані за серйозні порушення вимог міжнародних конвенцій. 21.04.2005 р. у Батумі на шостій сесії Комітету була схвалена нова редакція регіонального Посібника з портового контролю, що є основним керівним документом для інспекторів державного портового контролю при інспектуванні судів.

У 1992 р. була оприлюднена ідея створення міжнародної міжурядової регіональної організації ОЧЕС (Організація Чорноморського Економічного Співробітництва), статут якої вступив у дію в травні 1999 р. Цілями ОЧЕС було визначено цілу низку напрямів, серед яких є: перетворення Чорного моря на море миру і добробуту шляхом розвитку дружніх і добросусідських відносин причорноморських держав. Статут ОЧЕС визначає основні сфери співробітництва, зокрема, охорону навколишнього середовища басейну [4, с.309].

До багатосторонніх угод, ратифікованих Україною, належить і Угода між урядами держав – учасниць Чорноморського Економічного Співробітництва (ЧЕС) про співробітництво у наданні надзвичайної допомоги і ліквідації надзвичайних ситуацій, що виникли внаслідок лих природного і техногенного характеру. Зазначений документ є яскравим прикладом співробітництва в галузі дотримання норм, вимог, стандартів, інструкцій з дотримання стану екологічної безпеки задля мінімізації негативних наслідків для живих ресурсів моря.

Спеціальним міжнародним регіональним природоохоронним актом є Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану, прийнята в Монако 24 листопада 1996 року, що набрала чинності для України 1.01.2004 р. [5]. Цей акт ґрунтується на розглянутій вище Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин 1979 р. та визнає, що китоподібні є невід'ємною частиною морської екосистеми, яка має бути збережена заради теперішнього та майбутнього покоління, та що їх збереження є спільною турботою. Угода вказує, що на статус збереження китоподібних можуть мати несприятливий вплив такі фактори, як деградація та порушення їх середовища існування, забруднення, зменшення кормових ресурсів, використання та заміщення неспецифічними знаряддями рибальства, а також навмисний та випадковий вилову. Цей акт підкреслює необхідність розвитку співробітництва в галузі дослідження та моніторингу цих видів з метою найбільш повного впровадження заходів збереження а також заснування або вдосконалення відповідних наукових та адміністративних інституцій. На жаль, дія цього акту прямо не розповсюджується на Азовське море, що, на нашу думку, вимагає на наступний перегляд його відповідних положень.

За Угодою, китоподібні – це тварини, включаючи поодинокі особи тих видів, підвидів або популяцій, які відносяться до біологічних отрядів *Odontoceti* або *Mysticeti*. Під середовищем їх існування розуміється будь-яка територія в межах ареалу китоподібних, де вони тимчасово або постійно перебувають, зокрема, місця годівлі, народження або розмноження та шляхи міграції. Стаття 2 Конвенції забороняє будь-яке навмисне вилучення китоподібних та встановлює необхідність вжиття всіх необхідних заходів щодо припинення таких дій, та співробітництва у створенні та підтримуванні мережі територій, що підлягають спеціальній охороні, з метою збереження ки-

топодібних. При цьому вилучення китоподібних дозволяється тільки у надзвичайних ситуаціях, або після консультації з Науковим Комітетом з метою проведення нешкідливих досліджень *in situ*. Основними заходами реалізації такої заборони, за Угодою, є:

- прийняття та впровадження національного законодавства;
- оцінка та управління взаємодією між людьми та китоподібними;
- охорона середовищ їх існування;
- дослідження та моніторинг;
- збір та розповсюдження інформації, навчання та освіта;
- реагування на надзвичайні ситуації.

Відповідно до цієї Угоди створено Секретаріат, Науковий Комітет та координаційні підрозділи, які займаються діяльністю в сферах зменшення або ліквідацію шкідливої взаємодії між людиною та китоподібними; розробки методів захисту середовищ існування та управління ресурсами, що стосуються китоподібних; заходів, що вживатимуться при надзвичайних ситуаціях; та методів рятування. Угода містить індикативний перелік китоподібних Чорного моря, до яких вона застосовується, це звичайна морська свиня, азовка (*Phocoena phocoena*), афаліна (*Tursiops truncatus*) та білобочка (*Delphinus delphis*). Водночас вказана Угода також застосовується до будь-яких інших китоподібних, які випадково можуть потрапляти на територію басейну [5].

Серед конкретних заходів, передбачених Угодою, слід виділити:

- заборону утримання на судні або використання для рибальства однієї чи кількох наплавних сіток, індивідуальна або загальна довжина яких перевищує 2,5 кілометра;
- заборону викидання або залишення в морі засобів рибальства та негайного звільнення китоподібних, які випадково потрапили в засоби рибальства, за умов, що забезпечують їх виживання;
- проведення оцінки впливу видів діяльності, включаючи рибальство, морську розвідку і експлуатацію корисних копалин, морські види спорту, туризм та спостереження за китоподібними, а також визначення умов, за яких така діяльність може виконуватися;
- регулювання скидів в море забруднювачів та ухвалення більш суворих стандартів щодо забруднювачів, відомим своїм несприятливим впливом на китоподібних.

Задля дослідження та моніторингу процесів охорони китоподібних прибережній державі, за Угодою, мають:

- відслідковувати стан та тенденції розвитку видів;
- співробітничати з метою визначення шляхів міграції, районів розмноження та нагулу видів, з метою виявлення акваторій, де діяльність людини потребує регулювання;
- опіювати харчові потреби видів, та відповідно узгоджувати правила та способи рибальства;
- розвивати систематичні дослідницькі програми щодо мертвих, викинутих на берег, поранених та хворих тварин з метою визначення основних впливів людської діяльності та встановлення наявних та потенційних загроз;
- сприяти розвитку пасивних акустичних методів спостереження за популяціями китоподібних;
- підготувати переліки національних органів, дослідницьких центрів та центрів порятунку, науковців та неурядових організацій, які мають відношення до китоподібних; національних та міжнародних актів про китоподібних;
- підготувати довідник існуючих територій, які охороняються або якими управляють а також довідника морсь-

ких акваторій, потенційно важливих для збереження китоподібних;

- створити відповідні субрегіональні або регіональні банки даних для збереження інформації, інформаційні бюлетені про діяльність, пов'язану із збереженням китоподібних, та підтримки існуючих видань;
- підготувати інформацію, довідкові та ідентифікаційні матеріали для поширення серед користувачів моря;
- узагальнити ветеринарні рекомендації щодо порятунку китоподібних; плани подолання надзвичайних ситуацій, значні забруднення, масові викиди на берег або епізоотії; розробити кодекс поведінки центрів та лабораторій [5].

Україна виступає учасницею не лише багатосторонніх, але й двосторонніх угод, метою яких є збереження навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів АЧБ. Відповідно до Угоди між Російською Федерацією та Україною «Про статус і умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України» від 28.05.1997 року, сторони домовилися про те, що російська сторона бере на себе зобов'язання стосовно забезпечення екологічної безпеки та екологічного контролю в місцях базування Чорноморського флоту РФ на території України. Угодою визнається необхідність збереження довкілля та дотримання стану екологічної безпеки. Дана угода є двостороннім кроком, метою якого є дотримання усіма зацікавленими сторонами вимог екологічної безпеки на теренах Чорноморського регіону.

Ще одним прикладом співробітництва по дотриманню вимог екологічної безпеки є двостороння угода між Міністерством екології та природних ресурсів України та Міністерством навколишнього середовища й водних ресурсів Республіки Болгарія про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Сторони домовилися про розвиток і зміцнення співробітництва в галузі охорони навколишнього природного середовища, розв'язання екологічних проблем та раціонального використання морських ресурсів відповідно до принципів сталого розвитку, враховуючи інтереси обох країн. Серед цілої низки різних напрямів діяльності, за якими здійснюватиметься співробітництво, виділяються наступні:

- захист Чорного моря і його ресурсів у межах Конвенції про захист Чорного моря від забруднення;
- впровадження стратегічного плану дій для відновлення та захисту Чорного моря;
- охорона поверхневих вод суші, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної економічної зони з урахуванням міжнародних угод у цій галузі;
- моніторинг стану Чорного моря;
- співробітництво в рамках багатосторонніх конвенцій, угод, протоколів та інших міжнародних договорів у галузі збереження біорізноманіття Чорноморського регіону [6, с.197].

Отже, можна зробити висновок, що спеціальні міжнародні механізми, які містяться в угодах між країнами АЧБ та носять багато- та двосторонній характер, слід вважати доволі ефективними. Особливе значення при цьому має Бухарестська конвенція 1992 р. та ті угоди, які з'явилися внаслідок її реалізації. На жаль, більшість таких міжнародних договорів, підписаних Україною, дуже тривалий час проходять процедури ратифікації, їх імплементація у вітчизняне законодавство є неповною. При цьому невизначеність статусу Азовського моря та Керченської протоки, а також певних частин Чорноморського шельфу усклад-

нюють можливість застосування міжнародно-правових екологічних механізмів на цій частині АЧБ, а остаточне вирішення відповідних питань має політичне підґрунтя. Вважаємо, що об'єктом нових наукових досліджень у цій галузі мають стати саме угоди, присвячені захисту довкілля та ресурсів таких регіонів басейну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Протокол про збереження біорізноманіття та ландшафтів Чорного моря до Конвенції про захист Чорного моря від забруднення 2002 р. // Офіційний вісник України. –2007. –№ 18. –Ст.692.

2. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення /Підписана в Бухаресті 21.04.1992 р., ратифікована постановою Верховної Ради України від 4.02.1994 р., № 3939-ХІІ [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.

3. Отчет о результатах проверки «Международный параллельный аудит Бухарестской конвенции о защите Черного моря от загрязнения (Краснодарский край)». 14 поября 2003 г. Москва. –М., 2003. –43 с.

4. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. /Редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. ред.) та ін. –К.: Укр. енцикл. –Т.4: Н-П. –С.309–310.

5. Угода про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану /Прийнята в Монако 24.11.1996 р., затверджена 9.07.2003 р., набрала чинність 1.01.2004 р. // Офіційний вісник України. –2004. –№ 3. –Ст.156.

6. Потапчук І.М. Екологічна безпека в Причорноморському регіоні як елемент державної безпеки України // Актуальні проблеми політики: Збірник наук. праць. –2004. –№ 21. –С.195–201.

Надійшла до редколегії 10.11.2007

ВАЛЕВСКАЯ О.А. РЕГИОНАЛЬНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ АЗОВО-ЧЕРНОМОРСКОГО БАССЕЙНА

Рассматриваются международные природоохранные механизмы защиты окружающей среды Азово-Черноморского бассейна. Анализируются порядок реализации Бухарестской конвенции 1992 г. и соглашений, принятых в ее развитие. Указаны проблемные аспекты международных механизмов защиты Азово-Черноморского бассейна.

VALEVSKA O.A. REGIONAL INTERNATIONAL MECHANIZMS OF DEFENCE THE SOURSES AND ENVIRONMENT OF AZOV AND BLACK SEA BASIN

There are watched international ecological mechanisms of defense the Azov and Black Sea basin environment. The ways of realization the Bucharest Convention, 1992 and agreements, adopted on its development, are analyzed at. The problem aspects of the international ecological mechanisms of defense the Azov and Black Sea basin are pointed in the article.

С.Ю. ГАЛАЛО

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

УДК 346.9

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ¹

Виконано дослідження сутності правової категорії штрафних господарських санкцій, аналізу вітчизняних теоретичних надбань та наукових позицій романо-германської та англосаксонської правових сімей щодо поняття та функціонального призначення останніх, на основі яких сформульовано власний підхід щодо визначення, предмету та основної функції штрафних санкцій

Сучасна практика застосування господарсько-правових санкцій свідчить про значну перевагу стягнення штрафних санкцій у відносинах між учасниками господарських відносин, над іншими їх видами - санкціями

відшкодування збитків, чи оперативно-господарськими санкціями. Окрім того, актуальність проблеми, що пропонується розгляду, полягає в тому, що в науковій літературі з найважливіших питань інституту штрафних санкцій немає єдності, а нормативно-правове регулювання потребує суттєвих якісних змін.

В першу чергу слід зазначити, що вивченням пробле-

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Черешнюк В.М. (КНЕУ ім. Вадима Гетьмана)